YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

6 päivänä maaliskuuta 2003 *

Asiassa C-466/00,

jonka Immigration Adjudicator (Yhdistynyt kuningaskunta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Arben Kaba

vastaan

Secretary of State for the Home Department

ennakkoratkaisun yhteisöjen tuomioistuimessa käytävää menettelyä koskevien yleisten oikeusperiaatteiden sekä työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan 2 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen ja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit D. A. O. Edward, P. Jann (esittelevä tuomari), F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— A. Kaba, edustajinaan R. Allen, QC, ja barrister T. Eicke, solicitor N. Rollasonin valtuuttamina,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään G. Amodeo, avustajanaan R. Plender, QC,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään N. Yerrell ja C. Ladenburger,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan A. Kaban, edustajinaan R. Allen ja T. Eicke, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehinään G. Amodeo, avustajanaan R. Plender, Alan-

komaiden hallituksen, asiamiehenään H. G. Sevenster, ja komission, asiamiehenään M. Shotter, 16.4.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.7.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Immigration Adjudicator on esittänyt 19.12.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 27.12.2000, EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä yhteisöjen tuomioistuimessa käytävää menettelyä koskevien yleisten oikeusperiaatteiden sekä työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan 2 kohdan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty Kaban ja Secretary of State for the Home Departmentin välisessä riita-asiassa, joka koskee sitä, että viimeksi mainittu on kieltäytynyt myöntämästä Kaballe pysyvää oleskelulupaa Isossa-Britanniassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden."

4 Kyseisen asetuksen 10 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Seuraavilla henkilöillä on kansalaisuudesta riippumatta oltava oikeus tulla asumaan sellaisen työntekijän luokse, joka on jäsenvaltion kansalainen ja työssä toisen jäsenvaltion alueella:

a) hänen aviopuolisonsa sekä heidän jälkeläisensä, jotka ovat alle 21-vuotiaita tai huollettavia;

b) työntekijän ja hänen aviopuolisonsa sukulainen ylenevässä polvessa, jos hän on työntekijän huollettava."

5 Jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston direktiivin 68/360/ETY (EYVL L 257, s. 13) 4 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Perheenjäsenelle, joka ei ole jäsenvaltion kansalainen, on annettava oleskeluun oikeuttava asiakirja, jonka on oltava yhtäläisesti voimassa kuin häntä huoltavalle työntekijälle annettu asiakirja."

Kansallinen lainsäädäntö

6 Asian kannalta merkitykselliset kansallisen oikeuden säädökset ovat Immigration Act 1971 (vuoden 1971 maahanmuuttolaki), Immigration (European Economic Area) Order 1994 (vuonna 1994 maahanmuutosta Euroopan talousalueelta annettu asetus; jäljempänä EEA Order) ja United Kingdom Immigration Rules (House of Commons Paper 395) (Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin vuonna 1994 hyväksymät maahanmuuttosäännöt; jäljempänä Immigration Rules), sellaisina kuin ne olivat voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä. Niissä säädetään maahantulosta ja oleskelusta Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

7 EEA Order kumottiin Immigration (European Economic Area) Regulations 2000 -nimisellä asetuksella (vuonna 2000 maahanmuutosta Euroopan talousalueelta annettu asetus). Siihen sisältyvät säännökset eivät kuitenkaan sovellu pääasiaan.

8 Immigration Rulesin 255 §:ssä säädettiin seuraavaa:

"ETA:n [Euroopan talousalue] kansalainen (muu kuin opiskelija) ja tällaisen henkilön perheenjäsen, joka on saanut viisi vuotta voimassa olevan oleskeluluvan tai oleskeluasiakirjan ja joka on oleskellut Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuoden 1994 EEA Orderin säännösten mukaisesti neljä vuotta ja oleskelee maassa edelleen, voi hakemuksesta saada oleskelulupaansa tai mahdolliseen oleskeluasiakirjaansa merkinnän, joka osoittaa, että hänellä on oikeus jäädä pysyvästi Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle."

9 Immigration Rulesin 287 §:ssä säädettiin seuraavaa:

"Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevan ja sinne asettuneen henkilön puolison on täytettävä seuraavat edellytykset saadakseen oikeuden jäädä pysyvästi Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle:

i) hakija on saanut luvan tulla Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai saanut oleskeluoikeuttaan jatketuksi 12 kuukautta ja ollut 12 kuukautta maassa oleskelevan ja sinne asettuneen henkilön puolisona; ja

ii) hakija on edelleen sen henkilön puoliso, jonka kanssa asumista varten maahantulolupa on myönnetty tai oleskeluoikeutta jatkettu, ja avioliitto on edelleen voimassa; ja

iii) kumpikin osapuoli aikoo elää vakituisesti toisen kanssa tämän puolisona."

10 Immigration Act 1971:n 33 §:n 2 a momentin mukaan "viittauksilla Yhdistyneeseen kuningaskuntaan asettuneisiin henkilöihin tarkoitetaan maassa vakinaisesti asuvaa henkilöä, johon ei sovelleta maahanmuuttolainsäädännön mukaisia oleskeluaikarajoituksia".

11 Asian kannalta merkityksellisen kansallisen oikeuskäytännön mukaan siirtotyöläinen, joka on Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen ja asuu Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ei ole pelkästään tällä perusteella kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla "asettunut".

12 EEA Orderin 2 §:n 1 momentin mukaan ETA:n kansalaisella tarkoitetaan Euroopan talousalueesta 2 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3) sopimuspuolena olevan muun valtion kuin Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kansalaista.

13 EEA Orderin 4 §:n 1 momentin mukaan "oleskeluun oikeutetulla henkilöllä" oli oikeus asua Yhdistyneessä kuningaskunnassa niin kauan kuin hän täytti tällaisen henkilön määritelmän, ja tämä oikeus koski EEA Orderin 4 §:n 2 momentin nojalla myös perheenjäseniä, puoliso mukaan lukien. EEA Orderin 6 §:n mukaan "oleskeluun oikeutettu henkilö" oli muun muassa Euroopan talousalueen jäsenvaltion kansalainen, joka oli töissä Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

14 Immigration Act 1988:n 7 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Pääasiallista lainsäädäntöä [Immigration Act 1971] sovellettaessa henkilöltä ei edellytetä maahantulo- tai oleskelulupaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jos

hänellä on tähän yhteisön oikeudessa annettu yksilöllinen oikeus tai jos näin säädetään European Communities Act 1972:n 2 §:n 2 momentin nojalla annetuissa säännöksissä."

15 Immigration Act 1971:n 3 §:n 4 momentin mukaan maahantulo- tai oleskelulupa raukeaa yleensä, kun luvan haltija poistuu yhteiseltä matkustusalueelta (common travel area) (eli Yhdistyneestä kuningaskunnasta, Irlannista, Kanaali-saarilta ja Man-saarelta).

16 Immigration Rulesin 18 §:ssä säädetään kuitenkin seuraavaa:

"Henkilön, joka on paluumuuttaja ja joka pyytää tässä ominaisuudessa maahantulolupaa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, voidaan sallia saapuvan maahan sinne asettumista varten, jos maahanmuuttoviranomainen katsoo, että hakija täyttää seuraavat edellytykset:

i) hänen poistuessaan viimeisen kerran maasta hänellä oli pysyvä maahantulo- tai oleskelulupa Yhdistyneessä kuningaskunnassa;

ii) siitä, kun hän poistui Yhdistyneestä kuningaskunnasta, ei ole kulunut yli kahta vuotta;

iii) hänelle ei ole myönnetty julkisia varoja hänen Yhdistyneestä kuningaskunnasta poistumisesta aiheutuvien kulujen kattamiseksi;

iv) hän pyytää lupaa maahan asettumista varten."

Tosiseikat ja pääasian riita

17 Jugoslavian kansalainen Kaba saapui Yhdistyneeseen kuningaskuntaan 5.8.1991. Hänen hakemuksensa, joka koski lupaa tulla kyseiseen jäsenvaltioon kuukauden ajaksi, hylättiin, mutta hän ei lähtenyt Yhdistyneestä kuningaskunnasta. Helmikuussa 1992 hänen puolestaan tehtiin turvapaikkahakemus.

18 Kaba avioitui 4.5.1994 Ranskan kansalaisen V. Michonneaun kanssa, johon hän oli tutustunut vuonna 1993 tämän työskennellessä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Pariskunta on asunut yhdessä avioliiton solmimisesta lähtien. Michonneau, joka oli väliaikaisesti lähtenyt Ranskaan, palasi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tammikuussa 1994 työnhakijana ja sai työpaikan huhtikuussa 1994. Marraskuussa 1994 hän sai viiden vuoden oleskeluluvan, joka oli voimassa 2.11.1999 asti. Kaba sai samaa ajanjaksoa varten luvan oleskella Yhdistyneen kuningaskunnan alueella Yhdistyneessä kuningaskunnassa EY:n perustamissopimuksen mukaisia oikeuksiaan käyttävän yhteisön kansalaisen puolisona.

19 Kaba haki 23.1.1996 pysyvää oleskelulupaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

20 Secretary of State for the Home Department hylkäsi hänen hakemuksensa 9.9.1996 tekemällään päätöksellä. Viimeksi mainittu viranomainen selitti 3.10.1996 päivätyssä kirjeessään, että Kaba ei täyttänyt Immigration Rulesin

255 §:ssä asetettuja edellytyksiä, koska hänen puolisonsa oli oleskellut Yhdistyneessä kuningaskunnassa EEA Orderin säännösten mukaisesti vasta vuoden ja kymmenen kuukauden ajan.

21 Kaba valitti tästä päätöksestä 15.9.1996 Immigration Adjudicatorille ja väitti, että Immigration Rulesin säännökset, joita sovelletaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskeleviin ja sinne asettuneisiin" henkilöihin, ovat edullisempia kuin hänen puolisoonsa ja häneen itseensä sovellettavat säännökset.

22 Näissä olosuhteissa Immigration Adjudicator päätti 25.9.1998 tehdyllä päätöksellä (jäljempänä ensimmäinen ennakkoratkaisupyyntö) lykätä asian käsittelyä ensimmäisen kerran ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko oikeus hakea pysyvää oleskelulupaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja oikeus siihen, että tämä hakemus käsitellään, asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu?

2) Onko yhteisön kansalaisten puolisoille asetettu edellytys, jonka mukaan heidän on oleskeltava Yhdistyneessä kuningaskunnassa neljä vuotta ennen kuin lupaa jäädä pysyvästi Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle koskeva hakemus voidaan tehdä ja ennen kuin se käsitellään (ks. Immigration Rulesin 255 §, House of Commons Paper 395), kun sitä verrataan 12 kuukauden oleskeluaikaan, jota edellytetään Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten puolisoilta ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevien ja sinne asettuneiden puolisoilta (ks. Immigration Rulesin 287 §, House of Commons Paper 395), asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa kiellettyä lainvastaista syrjintää?"

23 Suullinen käsittely pidettiin yhteisöjen tuomioistuimessa 15.6.1999, ja julkisasiamies esitti 30.9.1999 ratkaisuehdotuksensa (jäljempänä ensimmäinen ratkaisuehdotus). Ratkaisuehdotuksen englanninkielinen toisinto lähetettiin Kaballe 27.1.2000.

24 Kaba ilmaisi 3.2.2000 lähettämässään telekopiossa huolensa tiettyjen tosiseikkojen paikkansapitävyydestä, joihin julkisasiamies tuntui perustaneen ensimmäisen ratkaisuehdotuksensa. Kaban mukaan tällaiset paikkansapitämättömät tosiseikat olivat erityisiä syitä, joiden perusteella suullinen käsittely voidaan aloittaa uudelleen, ja hän ilmaisi aikomuksensa esittää täydentäviä huomautuksia.

25 Kaba esitti 16.3.2000 lähettämässään telekopiossa täydentävät kirjalliset huomautukset, jotka päättyivät seuraavaan toteamukseen:

"Edellä esitetyt perustelut näytetään toteen asiakirjoissa, jotka on jo esitetty yhteisöjen tuomioistuimelle. Jos yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin katsoo, että suullinen käsittely on aloitettava uudelleen sen varmistamiseksi, että ratkaisevat näkökohdat tulevat oikein ymmärretyiksi ja julkisasiamiehen virheelliset päätelmät korjatuiksi, Kaban edustajat tarjoavat täyden yhteistyönsä."

26 Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaaja ilmoitti 31.3.2000 lähettämässään kirjeessä vastaanottaneensa Kaban puolesta esitetyt täydentävät kirjalliset huomautukset ja totesi samalla, että yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksessä ei ollut määräyksiä huomautusten toimittamisesta suullisen käsittelyn päättymisen jälkeen. Sen vuoksi kyseisiä huomautuksia ei otettu huomioon eikä niitä otettu osaksi yhteisöjen tuomioistuimen asiakirja-aineistoa.

27 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-356/98, Kaba, 11.4.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-2623), sellaisena kuin se on 4.5.2001 annetulla määräyksellä (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa) oikaistuna, seuraavaa:

"Jäsenvaltion lainsäädäntö, jossa edellytetään, että maassa siirtotyöläisinä olevien jäsenvaltioiden kansalaisten puolisot ovat asuneet neljä vuotta kyseisen jäsenvaltion alueella ennen kuin he voivat hakea siellä pysyvää oleskelulupaa ja saada tämän hakemuksensa tutkituksi, kun taas sellaisten jäsenvaltion alueelle asettuneiden henkilöiden puolisoille, joihin ei sovelleta maahanmuuttolainsäädännön mukaisia oleskeluaikarajoituksia, on asetettu ainoastaan 12 kuukauden oleskelua koskeva edellytys, ei merkitse — — asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan vastaista syrjintää."

28 Tämän tuomion jälkeen Kaba totesi Immigration Adjudicatorille, että ensimmäinen ratkaisuehdotus perustui tosiseikkoja ja asiaan liittyvää kansallista lainsäädäntöä koskeviin virheellisiin päätelmiin, sellaisina kuin ne oli esitetty ensimmäisessä ennakkoratkaisupyynnössä.

29 Hän katsoo ensinnäkin, että yhteisöjen tuomioistuin on virheellisesti pitänyt pysyvää oleskelulupaa olennaisesti varmempana tai vakaampana kuin Euroopan yhteisön kansalaisten asemaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Immigration Adjudicatorin mukaan tähän johtopäätökseen on voinut vaikuttaa kyseinen julkisasiamiehen ratkaisuehdotus, jossa Yhdistyneen kuningaskunnan huomautuksissa esitettyjen perustelujen tulkitaan oikeuttavan Kaban kaltaisen henkilön ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa " oleskelevan ja sinne asettuneen" henkilön puolison välillä todetun erilaisen kohtelun. Nämä huomautukset perustuivat kuitenkin tosiasiallisesti näiden tilanteiden rinnastettavuuteen. Kysymystä perusteltavuudesta ei tuotu esiin yhteisöjen tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä.

30 Toiseksi Kaba väittää, että julkisasiamies on määritellyt uudelleen pääasian perustana olevia tosiseikkoja. Immigration Adjudicator yhtyy tähän väitteeseen siltä osin, että sen mukaan ainoa ongelmallinen tekijä, joka esitettiin ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa ensimmäisessä päätöksessä, oli kummaltakin henkilöryhmältä vaadittu eri pituinen oleskeluaika.

31 Immigration Adjudicator toteaa, että vaikka oikeudelle jäädä pysyvästi Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle ei voida asettaa nimenomaista aikarajoitusta, tämä pätee myös sellaisen työntekijän oleskeluoikeuteen, joka on jäsenvaltion kansalainen. Se katsoo lisäksi, että kun henkilö, jolla on pysyvä oleskelulupa, poistuu Yhdistyneestä kuningaskunnasta, hänen oleskeluoikeutensa lakkaa Immigration Act 1971:n 3 §:n 4 momentin mukaisesti, ja hänen on saatava uusi maahantulolupa ja täytettävä Immigration Rulesin 18 §:ssä asetetut edellytykset. Se toteaa myös, että sekä henkilöt, joilla on pysyvä oikeus jäädä Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle, että Euroopan yhteisön kansalaisia olevat työntekijät voidaan karkottaa tästä jäsenvaltiosta yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvillä perusteilla.

32 Kaba viittaa lisäksi Home Officen (sisäasiainministeriö) kansalaisuusyksikön vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan jäsenvaltioiden kansalaisten katsotaan asettuneen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, minkä voidaan osaltaan katsoa tukevan sitä näkemystä, jonka mukaan yhteisön kansalaisten puolisoiden tilanne on rinnastettavissa Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja sinne asettuneiden henkilöiden puolisoiden tilanteeseen. Immigration Adjudicator ei esitä tämän viimeisen kohdan osalta muuta, koska sillä ei ole käytettävissään tätä koskevia täydellisiä perusteluja.

33 Kolmanneksi Immigration Adjudicator huomauttaa, että julkisasiamies on todennut ensimmäisen ratkaisuehdotuksensa 3 kohdassa, että EEA Order ei koskenut Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia eikä heidän perheenjäseniään. Tällainen väite on sen mukaan kuitenkin virheellinen siltä osin kuin EEA Orderia

sovelletaan asiassa C-370/90, Singh, 7.7.1992 annetun tuomion (Kok. 1992, s. I-4265, Kok. Ep. XIII, s. I-19) mukaisesti kaikkiin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin ja heidän perheisiinsä, kun he palaavat Yhdistyneeseen kuningaskuntaan käytettyään toisessa jäsenvaltiossa perustamissopimuksen mukaisia oikeuksiaan.

34 Näissä olosuhteissa Immigration Adjudicator pohtii yhteisöjen tuomioistuimessa käytävän menettelyn yhteensoveltuvuutta Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 artiklan 1 kappaleen kanssa. Se toteaa tämän osalta, että yhteisöjen tuomioistuimessa käytävä menettely on olennainen osa tässä kansallisessa tuomioistuimessa käytävää oikeudenkäyntiä ja että se on näin ollen vastuussa kaikista 6 artiklan rikkomisista. Se viittaa tämän osalta asiassa C-17/98, Emesa Sugar, 4.2.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-665).

35 Immigration Adjudicator tuo myös esille tiettyjä epäselvyyksiä edellä mainitussa asiassa Kaba annetussa tuomiossa ennakkoratkaisukysymyksiin annettujen vastausten osalta.

36 Näillä perusteilla Immigration Adjudicator on päättänyt lykätä asian käsittelyä toisen kerran ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) a) Millä keinoilla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tai oikeudenkäynnin asianosaiset (ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa) voivat varmistaa, että oikeudenkäyntimenettely täyttää kokonaisuudessaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa asetetut velvoitteet, ja siten varmistaa, ettei joko kansallisen ihmisoikeuslainsäädännön perusteella tai ihmisoikeustuomioistuimessa katsota ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa rikotun?

b) Täyttääkö esillä olevassa asiassa noudatettu menettely ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa asetetut vaatimukset, ja mikäli näin ei ole, onko tällä vaikutusta ensimmäisen tuomion pätevyyteen?

2) Immigration Adjudicator katsoo, että valittajaa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevan ja sinne asettuneen henkilön puolisoa kohdeltiin (tai kohdeltaisiin) eri tavalla, koska

a) valittajan, joka oli tullut Yhdistyneeseen kuningaskuntaan oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneen EU:n kansalaisen puolisona, edellytettiin oleskelleen Yhdistyneessä kuningaskunnassa neljän vuoden ajan ennen kuin hän saattoi hakea pysyvää oleskelulupaa, kun taas

b) Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevan ja sinne asettuneen henkilön (joko Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai henkilö, jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa) puoliso voi saada pysyvän oleskeluluvan vuoden kuluttua.

Koska ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle ei ole esitetty näyttöä (tai perusteluja) valittajan ja tällaisen maassa oleskelevan ja sinne asettuneen henkilön puolison erilaista kohtelua koskevista oikeuttamisperusteista, sen enempää 25.9.1998 esitettyyn ennakkoratkaisupyyntöön johtaneessa istunnossa kuin vastapuolen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle esittämissä kirjallisissa tai suullisissa huomautuksissa taikka tämän ennakkoratkaisupyynnön esittämiseen johtaneessa istunnossa, vaikka Immigration Adjudicator on pyy-

tänyt perusteltuja lausuntoja, Immigration Adjudicator esittää seuraavat kysymykset:

a) Riippumatta edellä esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen annettavasta vastauksesta, onko yhteisöjen tuomioistuimen tässä asiassa (C-356/98) 11.4.2000 antamaa tuomiota tulkittava siten, että sen mukaan näissä olosuhteissa on kysymys EY 39 artiklan ja/tai asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan vastaisesta syrjinnästä?

b) Onko tosiseikkojen uudelleenarvioinnin jälkeen asiassa kysymys EY 39 artiklan ja/tai asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan vastaisesta syrjinnästä?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

37 Jotta asiassa voitaisiin antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, on tutkittava ensiksi toista kysymystä.

Toinen kysymys

38 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, olisiko yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Kaba antamassaan tuomiossa ennakkoratkaisukysymyksiin antama vastaus ollut toisenlainen, jos yhteisöjen tuomioistuin olisi ottanut huomioon yhtäältä sen, että kansallisen oikeuden mukaan siirtotyöläisenä työskentelevän muun jäsenvaltion kuin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen puolison ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevan ja

sinne asettuneen" henkilön puolison tilanne ovat kaikilta osin rinnastettavissa toisiinsa, lukuun ottamatta sen oleskelun kestoa, jota edellytetään myönnettäessä lupa oleskella pysyvästi Yhdistyneen kuningaskunnan alueella, sekä toisaalta sen, että Yhdistyneen kuningaskunnan toimivaltaiset viranomaiset eivät ole esittäneet mitään seikkoja perustellakseen tällaisen erilaisen kohtelun.

39 Alustavasti on todettava, että se sitovuus, joka ennakkoratkaisumenettelyssä annetulla tuomiolla on, ei estä sitä, että kansallinen tuomioistuin, jonka pyynnöstä tällainen tuomio on annettu, voisi katsoa tarpeelliseksi uuden ennakkoratkaisupyynnön esittämisen yhteisöjen tuomioistuimelle ennen käsiteltävänään olevan asian ratkaisemista. Tällainen menettely on perusteltu silloin, kun kansallisella tuomioistuimella on vaikeuksia tuomion ymmärtämisessä tai sen soveltamisessa, kun se esittää yhteisöjen tuomioistuimelle uuden oikeuskysymyksen tai kun se esittää yhteisöjen tuomioistuimelle sellaisia uusia näkökohtia, jotka saattavat johtaa siihen, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa eri tavalla jo esitettyyn kysymykseen (asia 69/85, Wünsche, määräys 5.3.1986, Kok. 1986, s. 947, Kok. Ep. VIII, s. 517, 15 kohta).

40 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan siksi, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen asiana on määrittää esitettävät kysymykset, asian osapuolet eivät voi muuttaa niiden sisältöä (asia 5/72, Grassi, tuomio 15.6.1972, Kok. 1972, s. 443, 4 kohta ja asia C-297/94, Bruyère ym., tuomio 21.3.1996, Kok. 1996, s. I-1551, 19 kohta).

41 Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuimen on pääsääntöisesti rajoituttava tutkimaan niitä harkinnassa huomioon otettavia seikkoja, jotka kansallinen tuomioistuin on päättänyt sille esittää. Asian kannalta merkityksellisen kansallisen lainsäädännön soveltamisen osalta yhteisöjen tuomioistuimen on näin ollen pitäydyttävä kansallisen tuomioistuimen vahvistamissa seikoissa, eivätkä sellaiset pääasian osapuolten esittämät oletukset sido sitä, jotka kansallinen tuomioistuin on tyytynyt toistamaan ottamatta niiden suhteen kantaa.

42 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt kansallinen tuomioistuin toteaa kysymyksestä, onko siirtotyöläisenä työskentelevän muun kuin Yhdistyneen kuningas-

kunnan kansalaisen puolison tilanne kaikilta osin rinnastettavissa Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevan ja sinne asettuneen" henkilön puolison tilanteeseen myönnettäessä lupaa oleskella siellä pysyvästi, että sen arvioinnin mukaan nämä kaksi tilannetta eroavat toisistaan vain näiltä kahdelta henkilöryhmältä vaaditun eri pituisen oleskeluajan osalta.

43 On kuitenkin täsmennettävä, että sen selvittäminen, onko asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan vastaista soveltaa kansallista lainsäädäntöä sillä perusteella, että kyseinen lainsäädäntö on syrjivää, on yhteisön oikeuden tulkintaa koskeva kysymys.

44 Näin ollen sen selvittäminen, ovatko kahden henkilöryhmän tilanteet rinnastettavissa toisiinsa ja onko heille tämän vuoksi myönnettävä sosiaalinen etu samoin edellytyksin, on myös yhteisön oikeuden tulkintaa koskeva kysymys.

45 Tämän vuoksi se, että kansallisen tuomioistuimen mukaan kahden henkilöryhmän tilanteet ovat toisiinsa rinnastettavissa kansallisen oikeuden osalta, ei voi estää yhteisöjen tuomioistuinta katsomasta tarvittaessa, että näiden kahden ryhmän tilanteet poikkeavat toisistaan yhteisön oikeuden osalta.

46 Tässä tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Kaba antamansa tuomion 30 kohdassa, että voimassa olevan yhteisön oikeuden mukaan jäsenvaltion kansalaisten oleskeluoikeus toisen jäsenvaltion alueella ei ole ehdoton. Se viittasi tämän osalta yhtäältä perustamissopimuksen kolmannen osan III osastoon sisältyviin henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeviin määräyksiin ja niiden soveltamisesta annettuihin johdetun oikeuden säännöksiin, ja toisaalta perustamissopimuksen toisen osan määräyksiin ja erityisesti EY:n

perustamissopimuksen 8 a artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 18 artikla), jossa annetaan jokaiselle unionin kansalaiselle oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella mutta viitataan samalla nimenomaisesti perustamissopimuksessa määrättyihin ja sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädettyihin rajoituksiin ja ehtoihin.

47 Lisäksi on todettava erityisesti siirtotyöläisenä työskentelevän jäsenvaltion kansalaisen tilanteesta, että tämän oleskeluoikeus ei ole ehdoton, koska se on sidoksissa työntekijän tai tilanteen mukaan työnhakijan aseman säilymiseen (ks. tämän osalta asia C-292/89, Antonissen, tuomio 26.2.1991, Kok. 1991, s. I-745, Kok. Ep. XI, s. I-67), paitsi jos hänellä on tämä oikeus muiden yhteisön oikeuden sääntöjen perusteella.

48 Sitä vastoin yhteisöjen tuomioistuimelle pääasian kohteena olevasta kansallisesta lainsäädännöstä toimitetuista tiedoista käy ilmi, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevaan ja sinne asettuneeseen" henkilöön ei sovelleta mitään ajallisia rajoituksia sen osalta, miten kauan hän voi asua tämän jäsenvaltion alueella, eikä hänen tarvitse oleskelunsa aikana täyttää mitään tämän tuomion 46 kohdassa mainituissa yhteisön oikeuden säännöksissä tai määräyksissä vaadittujen kaltaisia edellytyksiä.

49 Tästä seuraa, että näissä viimeksi mainituissa säännöksissä ja määräyksissä muiden jäsenvaltioiden kansalaisille myönnetty oleskeluoikeus ei ole kaikilta osin rinnastettavissa Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevalle ja sinne asettuneelle" henkilölle tämän jäsenvaltion lainsäädännön nojalla kuuluvaan oikeuteen.

50 Koska näille kahdelle henkilöryhmälle kuuluvat oleskeluoikeudet eivät ole kaikilta osin rinnastettavissa toisiinsa, sama pätee myös heidän puolisoidensa tilanteeseen, erityisesti sen oleskelujakson osalta, jonka jälkeen heille voidaan myöntää pysyvä oleskelulupa Yhdistyneen kuningaskunnan alueella.

51 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt kansallinen tuomioistuin vetoaa kuitenkin tiettyihin seikkoihin osoittaakseen, että kyseiset tilanteet ovat rinnastettavissa toisiinsa.

52 Se toteaa ensiksikin, että oikeudelle oleskella pysyvästi Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja oleskeluoikeudelle, joka kuuluu siirtotyöläisenä työskentelevälle yhteisön kansalaiselle, ei voida asettaa nimenomaista aikarajoitusta. Toiseksi kun henkilö, jolla on pysyvä oleskelulupa, poistuu Yhdistyneestä kuningaskunnasta, hänen oleskeluoikeutensa lakkaa. Kolmanneksi sekä siirtotyöläisinä olevat muiden jäsenvaltioiden kansalaiset että henkilöt, joilla on pysyvä oikeus jäädä Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle, voidaan karkottaa yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvillä perusteilla. Neljänneksi EEA Orderia sovelletaan sekä muiden jäsenvaltioiden kuin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin että Yhdistyneen kuningaskunnan omiin kansalaisiin sekä heidän perheenjäseniinsä, kun he palaavat Yhdistyneeseen kuningaskuntaan käytettyään EY:n perustamissopimuksen mukaisia oikeuksiaan toisessa jäsenvaltiossa.

53 On todettava, että mikään näistä seikoista ei aseta kyseenalaiseksi sitä tulkintaa, jonka mukaan tilanteet eivät ole kaikilta osin rinnastettavissa toisiinsa, koska siirtotyöläisenä työskentelevän muun jäsenvaltion kuin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen on jatkuvasti täytettävä tietyt edellytykset voidakseen säilyttää oleskeluoikeutensa, kun taas tällaisia edellytyksiä ei vaadita Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevalta ja sinne asettuneelta" henkilöltä.

54 Tämän osalta merkitystä ei ole sillä, että nämä edellytykset eivät muodosta oleskeluoikeuden nimenomaista ajallista rajoitusta, eikä sillä, että myös pysyvä oleskelulupa voi tietyissä olosuhteissa lakata olemasta voimassa. Myöskään sillä seikalla, että EEA Orderia voidaan soveltaa myös Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin, ei ole merkitystä tässä yhteydessä.

55 Edellä todetusta käy lisäksi ilmi, että yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Kaba antamassaan tuomiossa tekemät toteamukset perustuvat siihen, etteivät kyseessä olevat tilanteet ole rinnastettavissa toisiinsa, eikä siirtotyöläisenä työskentelevän muun jäsenvaltion kuin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen puolison ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevan ja sinne asettuneen" henkilön puolison välillä olevan erilaisen kohtelun oikeuttamiseen, koska tilanteet, joista säädetään Immigration Rulesin 255 ja 287 §:ssä, eivät ole rinnastettavissa toisiinsa.

56 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Kaba antamassaan tuomiossa ennakkoratkaisukysymyksiin antama vastaus ei olisi ollut toisenlainen, jos yhteisöjen tuomioistuin olisi ottanut huomioon sen, että kansallisen oikeuden mukaan siirtotyöläisenä työskentelevän muun jäsenvaltion kuin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen puolison ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevan ja sinne asettuneen" henkilön puolison tilanteet ovat ennakkoratkaisupyynnön esittäneen kansallisen tuomioistuimen mukaan kaikilta osin rinnastettavissa toisiinsa, lukuun ottamatta sen oleskelun kestoa, jota edellytetään myönnettäessä lupa oleskella pysyvästi Yhdistyneen kuningaskunnan alueella. Koska tilanteet eivät yhteisön oikeuden mukaan ole rinnastettavissa toisiinsa, sillä, onko tällainen erilainen kohtelu perusteltua, ei ole merkitystä esillä olevassa asiassa.

Ensimmäinen kysymys

57 Yhteisöjen tuomioistuin on toista kysymystä arvioidessaan vastannut niihin epäselvyyksiin, joiden perusteella ennakkoratkaisupyynnön esittänyt kansallinen tuomioistuin on esittänyt uusia ennakkoratkaisukysymyksiä.

58 Näin ollen ensimmäiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

59 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistyneen kuningaskunnan ja Alankomaiden hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Immigration Adjudicatorin 19.12.2000 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-356/98, Kaba, 11.4.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-2623) ennakkoratkaisukysymyksiin antama vastaus ei olisi ollut toisenlainen, jos yhteisöjen tuomioistuin olisi ottanut huomioon sen,

että kansallisen oikeuden mukaan siirtotyöläisenä työskentelevän muun jäsenvaltion kuin Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen puolison ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa "oleskelevan ja sinne asettuneen" henkilön puolison tilanteet ovat ennakkoratkaisupyynnön esittäneen kansallisen tuomioistuimen mukaan kaikilta osin rinnastettavissa toisiinsa, lukuun ottamatta sen oleskelun kestoa, jota edellytetään myönnettäessä lupa oleskella pysyvästi Yhdistyneen kuningaskunnan alueella. Koska tilanteet eivät yhteisön oikeuden mukaan ole rinnastettavissa toisiinsa, sillä, onko tällainen erilainen kohtelu perusteltua, ei ole merkitystä esillä olevassa asiassa.

Rodríguez Iglesias Puissochet Wathelet

Schintgen Timmermans Edward

Jann Macken Colneric

von Bahr Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä maaliskuuta 2003.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti